

ORBÁN ERIKA

ISTEN HORDOZÓI

„Abban az órában odamentek a tanítványok Jézushoz, és megkérdezték tőle: Ki a nagyobb a mennyek országában? Jézus odahívott egy kisgyermeket, közéjük állította, és ezt mondta: Bizony, mondom néktek, ha meg nem tértek, és olyanok nem lesztek, mint a kisgyermek, nem mentek be a mennyek országába. Aki tehát megalázza magát, mint ez a kisgyermek, az a nagyobb a mennyek országában. És aki befogad egy ilyen kisgyermeket az én nevemben, az engem fogad be.” (Mt 18,1–6)

Kedves Testvéreim!

Ismeretlen gyülekezetek előtt állva minden lelkész kissé kényelmetlenül érzi magát – mint ahogy most én is. Mert kételkedem. Nem tudom, ki, hogy van itt, milyen lelkülettel, és ez elbizonytalanít. Úgy érzem, az, amiről szólni kívánok, meghatározza ittléteket: megléte bátorít, hiánya elzárja előleket a mennyeknek országát... S hogy mégis folytatom, az egyedül a magamban megtalált erőnek köszönhető, mely nem hagy nyugodni, szóra kényszerít, szóródnival kíván.

Az imént felolvasott sorok között van egy nyugtalanságot hordozó kérdés: „Ki a nagyobb a *mennyek országában*?” Meg kell mondanom, hogy amikor először, felületesen olvastam e szavakat, azt hittem, semmi közöm hozzájuk, hiszen a „mennyek országának lakóit érinti”. A csodálkozás, hogy mennyire benne vagyok, akkor ért utol, amikor e kérdés találkozott abbéli hitemmel, hogy Istennek országa, a mennyeknek országa nem valami távoli, földön és életem túli hely, idő, hanem állandó, lüktető valósága *lehet* életünknek. Úgy csengett tehát, mintha a tanítványok azt kérdezték volna: „Ki a nagyobb itt, miközülünk?” És ez új megvilágításba helyezte az egész beszélgetést.

Ki a *nagyobb* itt?... Olyan, mint amikor élénk áll az óvodás, és megkérdezi: Ki a jobb? Én vagy Ő? Vagy, amikor a kisiskolás vallatóra fog: Kéé szebb, az enyém vagy az Övé? Ki az ügyesebb, én vagy Ő? És nem értjük, honnan ez a mélyből feltörő hasonlítgatás, melyben mindig van egy kis versengés, „rivalizálás”. Most is inkább felháborodás fog el, hogy a tanítványok ennyire földhözragadtak?! Vagy mit rejthet még ez a kérdés?!... Elsőbbséget? Fontosságot? Előrébb valóságot? Minőségi megkülönböztetést? Vagy egyszerűen a *másság* felől érdeklődnek?! És a válasz, amely követi e kérdést, a viszonyulás, mintha a tanítványokat igazolná: helyénvaló a kérdés! Feltehető! Ez minket végképp megzavar.

Jézus nem ülteti le tanítványait, hogy oktalanságot kérdeznek, nem mondja egyetlen szóval sem, hogy ne vágyjanak nagyságra, ne akarjanak nagyobbak

lenni, hanem egyszerűen tanítani kezdi. Ez a viszonyulás számomra azt üzeni: *erre vágyani lehet!* A mennyek országában való „nagyobbság” fontos, jó, hasznos lehet! Azt akarni kell! És a „milyen légy, hogy nagyobb légy” kérdésére egy kisgyermekkel példázódik. Nem azt mondja: „legyetek kisgyermek”, hanem „*olyanok, mint...*”, hozzuk hasonló. Ez a hasonlatossá válás egy olyan folyamat, mely állandó „megtéréssel”, önmagunk „megalázásával”, alázattal jár. Megtérsni, megalázkodni, érett öntudattal vállalni egy olyan létformát, mely kiszolgáltatottsággal, sebezhetőséggel is jár, mindig más, több, mint gyermeknek lenni. De miért is hasonlít bennünket Jézus a kisgyermekekhez? Miért fontos *újra* olyanokká válnunk, mint ők?

Sokféle jelzőt szoktunk használni a gyermeki lélek leírására: tiszta, őszinte, ártatlan, nyitott – én ma mégis egyetlen, kulcsfontosságú jellemzőjét szeretném kiemelni: *bizalmas*. Félelem- és előítélet-mentes. És azt tartják, hogy végső soron ez a gyermekkori bizalom az alapja felnőtt létünknek, egész életünknek. Hogy ez mennyire így van, gondoljunk csak egy kicsit az Unitárius Káténkban megfogalmazott kérdésre: Mi a hit? A hit *bizalom* Istenben, mely által gyermeki kapcsolatot teremtünk gondviselő Atyánkkal.

Kedves testvéreim! E mai istentisztelet alkalmával sem áll szándékomban valami merészen újat, hitünktől különbözőt, kétséget szülőt mondani. Épp ellenkezőleg! Azt szeretném, ha hitbeli és az emberi lélekről szerzett ismereteinket összegezve, megerősödnénk. Ha hangosan kimondjuk mindazt, ami rejtve meghatároz, magunkat segítjük Isten felé vezető utunkon. A hit tehát bizalom. Bizalom abban az Istenben, aki nem felhők tetején ül, és csak néha száll közénk, hanem, aki – Jézus tanítása és hitünk szerint – itt él közöttünk, és mibennünk. A bennünk élő Istenben tanulunk hinni egész életünk során. Magunkban és egymásban bízni. És a gyermeki kapcsolat, amikor megvalósul, betölti életünket a bizalom.

Am pontosan azért, mert nemcsak valami külső valóság Isten, hanem sajátos módon hordozzuk mindannyian; nem egyszerű tanulni, és megtanulni ezt a bizalmat. Lélekbúvárok állítják, hogy egészen korán, életünk hajnalán, pár napos, hetes csecsemőkorunkban kezdődik, alapozódik meg ez a folyamat. Akkor, amikor az élővilágban egyedülállóan hosszúra nyúlt gondoskodást igénylő periódusban mellettünk van *Valaki*, aki segít. Ennünk ad, tisztába tesz, betakar, simogat, megnyugtat, bátorít. Szeret. Számos felmérés (R. Spitz, K. Wolf, Bowlby) készült arra vonatkozóan, hogy a kezdetbeli „szeretetkapcsolat hiánya” milyen retardációkat, helyrehozhatatlan fejlődési zavarokat okozhat a gyermek fejlődésében. Pszichológusok igazolták, hogy az a kisgyermek, aki nem részesül anyai gondozásban vagy akinek nincs állandó személyes kapcsolata egy felnőtt személlyel, akinek beleegyező mosolyát, bátorító biztatását, megerősítő jelzéseit kapja, annak érdektelenné válik a külvilág, az a fejlődésének legfőbb érzelmi mozgatója – az emberi kapcsolatok – hiányában nyugós, elutasító, tompa és közönyös lesz. És később, serdülő, majd felnőtt korában is képtelen lesz hosszan tartó, mély

emberi kapcsolat kialakítására, fenntartására, és gyakran lázadó, deviáns magatartást tanúsít. Mindezt azért fontos most hangsúlyoznom, hogy lássátok: az, *ami Istenhez elvezet*, ami hitre tanít, az embereknél, *az embertársakkal való kapcsolat viszonylatában* értelmezhető. És a kör bezárul.

Két élményemet szeretném megosztani most veletek. Nemrég egy szűk női társaságban voltam, ahol két furcsa szerzet is jelen volt. Ez most a szó legszorosabb értelmében értendő, hisz két, a római katolikus egyházhoz tartozó szerzetesnőről van szó. Találkozásunk első félórájában a felületes ismerkedés szintjén, gyanútlanul fecsegtünk mindenféléről. Kívülről – számomra – semmi nem jelezte, kikkel van dolgom. Öltözetük egyszerű, nőies volt. Később, a magunkról való mélyebb bemutatkozás során, a bizalmasabb beszélgetés légkörében derült ki: ők szociális nővérek. Nagy érdeklődéssel hallgattam, amint sajátos életformájukról és történelmükről meséltek. Alapítójuk, Slachta Margit, 1920-ban a magyar parlament első női képviselője volt, akit nagyfokú humanitás és szociális érzékenység jellemezett. A nők jogaiért való harca mellett, 1923-ban megalakította a Szociális Testvérek Társaságát. Munkássága hatására *szociális tevékenységek* sora bontakozott ki, és beindult a szociális munkás képzés népfőiskolákon. Ami a legjobban megfogott bennük, ami számomra a legjellemzőbbnek tűnt, hogy nem a világtól elvonulva, egy zárt közösségben élnek, hanem benne a társadalomban, mindannyiuknak lévén egy világi hivatása is, amelyet gyakorolnak. Küldetésüket úgy élik meg, hogy az emberek között, *az emberekben keresik az istenit*. És – habár mára már az állam, formailag, átvállalta a szociális munkák nagy részét, a szociális munkás képzést – ők egyfajta közvetítői szerepet vállalnak a szükségben élő hívők, az egyház és a segítségforrás között. Emellett mindennapi munkájukban, hivatásukban élve gyakorolják a hitet.

E nőekkel való találkozás során minduntalan kísértett a „bizalom” fogalma. Úgy éreztem, annyira szelíden vannak jelen a világban, az emberek között, hogy csak az szerezhethet igazi kilétükről tudomást, aki nagy-nagy bizalommal van irántuk.

Másik meghallgatásra váró élményem egyik tanítványomhoz kapcsolódik, aki vallására után azzal keresett meg, hogy beszélgetni kíván velem. Órák után került sor a beszélgetésünkre, mely lelegején elmondta, neki nagyon nehéz megnyílnia, és bármit elmondania. Ő szeretne, de valahányszor megtette az osztályfőnökkel, ő visszamondta szüleinek, mert „segíteni akart”, vagy „elárulta a nagyobb testvérének”... hisz nekik tudniuk „kell” az ő bajáról! Tehát *elvesztette a bizalmát*. És most nálam keresi – gondoltam. Nem tehettem egyebet, csak amit amúgy is tettem volna: megígértem, én vigyázok titkaira, kérdéseire, senkinek nem árulom el. És úgy éreztem, nyíltan beszélgettünk. De ez nem volt elég! Legközelebbi beszélgetésünkkel elmondta: első találkozásunk másnapján, szünetben az oszi közeledett osztályuk felé. Összeszorult a gyomra, remegni kezdett, mert arra gondolt, elárultam, és hozzá megy, hogy faggatóra vegye. És fellélegzett,

amikor kiderült, mégse. Az időnek kellett igazolnia, amit én emberi képességeimmel vállaltam. De igazolta, és a diák bizalma *megkerült*. Érzem, sikeresen építem a serdülő hitét, azóta magabiztosabb, jobban megküzd céljaiért, és az apró, mindennapi kudarcok nem teszik egyből padlóra.

Ez Isten munkája is, mely most *általam* valósult meg. De amiképp a szociális nővérek munkája is értelmetlen volna, ha nem bíznának az emberben, a szükségben levő, hiányt szenvedő és a segíteni tudó, istent hordozó ember jóra valószínűségében, úgy az én bizalmat várásom is üres kagyló lenne, ha valaki nem előlegezett volna bele megőrzésre szánt drága kincset.

Én köszönöm a Teremtőnek, hogy megmutatta magát bennem, és segíthetem. Ez mindnyájunk hivatása, ha hitben élünk. A szociális nővéreknek – mint utólag kiderült – van egy jelük, melyet mindig maguknál hordanak: a szentlélek ábrája a nyakukban. Hitük szerint ez segíti őket. Nekünk mi az, amit *állandóan hordozunk* magunknál, magunkban? A megtalált hit, a visszaállított bizalom, nem kettősségünk ellenére, hanem épp annak köszönhetően vezethet, töltheti be életünket. Gyermekemberként, a bizalom megtestesítőiként, a gyarlóságnak kiszolgáltató, amíg növekedtünk, sokszor csalódtunk. Talán volt, amikor úgy is éreztük, nem érdemes. De mert olyan elevenen *emlékszünk* is a szeretet hatalmára-oltalmára, mert tapasztaltuk is az Isten-hit és az egymásban való bizalom erejét, újra meg újra megtérünk, és alázattal keressük a gyermeket magunkban, és egymásban.

Adja a Gondviselő, hogy merjünk bízni tapasztalatainkban, higgyünk Jézusnak, és magunk között megtaláljuk a mennyeknek országát, amit mindig keresünk. Ámen.

Könyvszemle

Gyarmati Zsolt: *Nyilvánosság és magánélet a békeidők Kolozsvárán.* Tanulmányok. Komp-Press–Korunk Baráti Társaság. Kolozsvár, 2005. 349 l.

Fiatal történészeink nemzedéke azzal hoz újat a múlt ismeretébe, hogy új szempontok szerint, új módszerekkel kutatja a régi korokat. Korábban a politikatörténet határozott meg mindent, ennek függvényében vizsgálták a gazdaságot, társadalmat, irodalmat, egyházat. Ma már a történészek ettől jócskán elvonatkoztatnak, s főleg az egyénre összpontosítanak: hogyan élte az ember hétköznapjait, milyen tereken fordult meg a polgár, milyen körülmények között lakott, milyen családi életet élt, miként nevelte, irányította gyermekeit, hogyan viszonyult a társadalomhoz, egyházhoz, mik voltak erkölcsi nézetei. E téren még a közelmúltra vonatkoztatva is rengeteg a feltárni való. Legfeljebb a szépirodalomból nyerhetünk valamelyes betekintést az utóbbi egy-két századba.

Itt van a még alig száz évvel ezelőtti dualizmus, az Osztrák–Magyar Monarchia kora (1867–1918), melyben nagyszüleink és dédszüleink éltek. Mára valamiféle aranykőd lengi körül, főleg erdélyi viszonylatban. Hiszen a végén jön a világháború, aztán a kisebbségi lét, az újabb háború és a kommunizmus. Megannyi szenvedés, meghurcoltatás. Kolozsvár történetében különösen jelentős ez a korszak, a város ekkor nő ki a középkori városfalak közül, lakossága hirtelen megkétszereződik, házai, utcái, terei új arculatot kapnak. A városközpont máig is a századfordulás térrendezést tükrözi. A dualizmus kori várostörténetet eddig alig tanulmányozták, mert 1989 előtt forrásai nagyrészt zároltak voltak, a hivatalos felfogás csak a negatívumokat emelte ki. Úgyhogy a politikai fordulat óta hálás feladatként kívánczik e félszázad kutatása, újszerű megközelítése. Annál is inkább, mert mára már a szemtanúk kihaltak, s csak a források és tények adataira, a kutatómunkára vagyunk utalva.

Egyszerre ketten is, a budapesti Sas Péter és a székelyföldi Gyarmati Zsolt e korszak iránt kezdtek érdeklődni. Úgy tűnik, kifogyhatatlan, kimeríthetetlen témára leltek.

Gyarmati Zsolt Székelyudvarhelyt született 1970-ben, Kolozsvárt szerzett az 1990-es évek végén történelemtanári oklevelet és magiszteri fokozatot, s utóbb a budapesti egyetem társadalomtörténeti doktori iskolájába nyert felvételt. Jelenleg a Csíki Székely Múzeum igazgatója. Témavezetője, Gyáni Gábor pro-